

Колб Роксолана Олегівна,
аспірант кафедри кримінального права
і процесу Волинського національного
університету імені Лесі Українки

БАНКІВСЬКА УСТАНОВА ЯК СУБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ: ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Анотація. У статті на підставі аналізу нормативно-правових актів та наукової літератури сформульовано авторське визначення «банківська установа як суб'єкт запобігання кримінальним правопорушенням» та доведено його теоретичне та практичне значення.

Ключові слова: банківська установа; суб'єкт запобігання; кримінальне правопорушення; банківська діяльність; запобіжна діяльність.

Abstract. The article, based on the analysis of regulations and scientific literature, formulates the author's definition of "banking institution as a subject of prevention of criminal offenses" and proves its theoretical and practical significance.

Keywords: banking institution; subject of prevention; criminal offense; banking; preventive activities.

Як показують результати наукових досліджень та практика суспільної діяльності, надзвичайно важливе значення та вагому роль у процесі їх удосконалення і підвищення ефективності відіграють чітко визначені на теоретичному, правовому та прикладному рівнях відповідні категорії, поняття, дефініції (від лат. definition – короткий опис будь-якого поняття) [1, с. 191] тощо.

Саме з цих міркувань і було поставлено зазначене питання в якості окремого завдання у даній науковій розробці, враховуючи при цьому, що досі на доктринальному рівні поняття «банківська установа як суб'єкт запобігання кримінальним правопорушенням» не сформульовано, що, як встановлено в ході цього наукового пошуку, не тільки знижує рівень запобіжної діяльності у банківській сфері України, але й не дозволяє належним чином взаємодіяти з іншими суб'єктами кримінологічної профілактики (зокрема, правоохоронними органами) та негативно впливає на реалізацію Національним банком України координуючих функцій з означеної проблематики.

У зв'язку з цим звертає на себе увагу й той факт, що у кримінологічній літературі банківські установи віднесені до частково спеціалізованих (напівспеціалізованих) органів запобігання кримінальним правопорушенням, тобто до таких суб'єктів кримінологічної профілактики, які у межах своїх основних завдань мають спеціально виокремлену функцію щодо недопущення вчинення у відповідній сфері суспільних відносин протиправних діянь [2, с. 65]. Так, у п. 30 ч. 1 ст. 7 Закону

України «Про Національний банк України» з цього приводу зазначено, що ця установа, поряд з визначеною у ст. 6 даного Закону основною функцією у своїй діяльності, виконує й інші функції, як от: здійснює державне регулювання та нагляд у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, а також фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення за банками і філіями іноземних банків, страховиками (перестраховиками) брокерами, кредитними спілками, ломбардами, іншими фінансовими установами, реєстрацію чи ліцензування яких здійснює Національний банк, операторами поштового зв'язку, які надають платіжні послуги та/або послуги поштового переказу, та/або здійснюють валютні операції, операторами платіжних систем, філіями або представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності, які надають фінансові послуги на території України, іншим юридичним особам, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але надають окремі фінансові послуги [3].

Про запобіжний характер діяльності в тому числі і Національного банку України свідчить також зміст інших функцій, закріплених в ст. 6 вищевказаного Закону, зокрема, такі пункти частини першої даної правової норми, мова у яких ведеться про те, що ця установа:

- а) встановлює правила проведення банківських операцій, бухгалтерського обліку і звітності, захисту інформації, коштів та майна (п. 4);
- б) здійснює державне регулювання на платіжному ринку тощо (п. 6);
- в) контролює створення засобів захисту інформації про банківську діяльність та діяльність на платіжному ринку (п. 7);
- г) інші тому подібні функції.

Отже, постановка питання про визнання банківських установ, включаючи й Національний банк України, суб'єктами запобігання кримінальним правопорушенням є логічною та необхідною, з огляду існуючих у галузі банківської діяльності на сьогодні проблем кримінологічного характеру.

Враховуючи зазначене та виходячи з отриманих у ході даного дослідження інших результатів, можна сформульовано наступне поняття «банківська установа як суб'єкт запобігання кримінальним правопорушенням», під яким слід розуміти визначену на нормативно-правовому рівні діяльність цих учасників суспільних відносин, що виникають у зазначеній галузі їх функціонування у зв'язку з реалізацією ними статутних завдань і повноважень, з дотриманням конституційних та інших законодавчо встановлених принципів, з метою недопущення та протидії вчинення суспільно-небезпечних діянь, які спрямовані на об'єкти банківської охорони, та нейтралізацію, блокування, усунення тощо детермінант, що їх породжують і обумовлюють, а також корелюють протиправну поведінку винних осіб [4, с. 43].

Список використаних джерел

1. Булько А. Н. Большой словарь иностранных слов. 35 тысяч слов. Изд. 3-е, испр., перераб. Москва: Мартин, 2010. 704 с.
2. Кримінологія: навч. посібник / О. М. Джужа, В. В. Василевич, О. Г. Колб та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужи. Київ: Атіка, 2009. 312с.
3. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 р. № 679-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 29. Ст. 238.
4. Колб Р. О. Банківська установа як суб'єкт запобігання злочинам: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя: КПУ, 2021. 289 с.

Корзун Андрій Сергійович,

ад'юнкт кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ

НЕНАСИЛЬНИЦЬКІ ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ МАСОВИМ ЗАВОРУШЕННЯМ

Анотація. Доповідь присвячена визначенню засобів та форм ненасильницької протидії масовим заворушенням, а також формуванню типового алгоритму такої протидії.

Summary. The report is devoted to the methods and forms of nonviolent counteraction to mass disorders' definition as well as to the formation of a typical algorithm of such counteraction.

Ключові слова: насильницькі протести; злочинний натовп; політичне керівництво; ненасильницька протидія; силове припинення;

Досвід різних країн світу засвідчує, що протидію масовим заворушенням слід розмежовувати на насильницьку та ненасильницьку. Насильницька протидія є реакцією держави та її правоохоронних органів на факти вчинення масових заворушень. Її зміст зводиться до силового припинення (придушення) масових заворушень за подальшим затриманням та притягненням до кримінальної відповідальності їх організаторів та активних учасників.

Серед способів дій органів правопорядку з силового припинення масових заворушень виокремлюють контактні і неконтактні.

Неконтактні способи припускають вплив сил правопорядку на натовп на відстані – за допомогою використання спеціальних технічних та інших, передбачених законом, засобів (водометів, газів, мильної піни і ін.). Серед іншого на особливу увагу заслуговують транспортні засоби, що оснащені інфразвуковими випромінювачами. Їх екіпажі захищені звукоізоляцією, спрямовують низькочастотні інфразвукові хвилі у натовп, що має своїм наслідком виникнення у